

Samstarf lífeyrissjóða og VIRK Ábyrgð – hlutverk - árangur

Vigdís Jónsdóttir
Framkvæmdastjóri VIRK

Dagskrá

1. VIRK – hlutverk, starfsemi og árangur
2. Samstarf lífeyrissjóða og VIRK í dag
3. Staðan, orsakir, afleiðingar og kröfur í nýjum aðstæðum
4. Ábyrgð mismunandi aðila
5. Tækifæri og næstu skref

VIRK – hlutverk og starfsemi

- Hlutverk VIRK er að efla starfsgetu einstaklinga í kjölfar veikinda eða slysa með árangursríkri starfsendurhæfingarpjónustu
- Frá upphafi (2009) hafa um 10.600 einstaklingar leitað til VIRK
- Um 1900 einstaklingar eru í þjónustu VIRK í dag. Stór hluti þessa hóps hefur verið á vinnumarkaði
- Einstaklingar sem leita til VIRK eru með tilvísun frá lækni og glíma við flókin og margþættan vanda
- Ríflega 6000 einstaklingar hafa lokið þjónustu hjá VIRK

- Um 70% einstaklinganna eru í vinnu, atvinnuleit eða námi að lokinni starfsendurhæfingu (60% stöðugilda)
- Mestur líkur á árangri ef einstaklingar koma til VIRK sem fyrst eftir að vinnugeta skerðist. Um 76% einstaklinga sem eru enn með laun í veikindum við komu til VIRK fara á vinnumarkað við lok þjónustu
- Ef skoðaður er hópurinn sem er kominn á örorku hjá lífeyrissjóðum við komu til VIRK kemur í ljós að 26% þessara einstaklinga fara á vinnumarkað við lok þjónustu
- Talnakönnun metur ávinning af starfsemi VIRK verulegan:
 - Að gefnum hóflegum forsendum þá er metinn ávinningur um 13,8 milljarðar á árinu 2015 á meðan rekstrarkostnaður var um 2,2 milljarðar króna.

Samstarf lífeyrissjóða og VIRK í dag

Samstarf lífeyrissjóða og VIRK

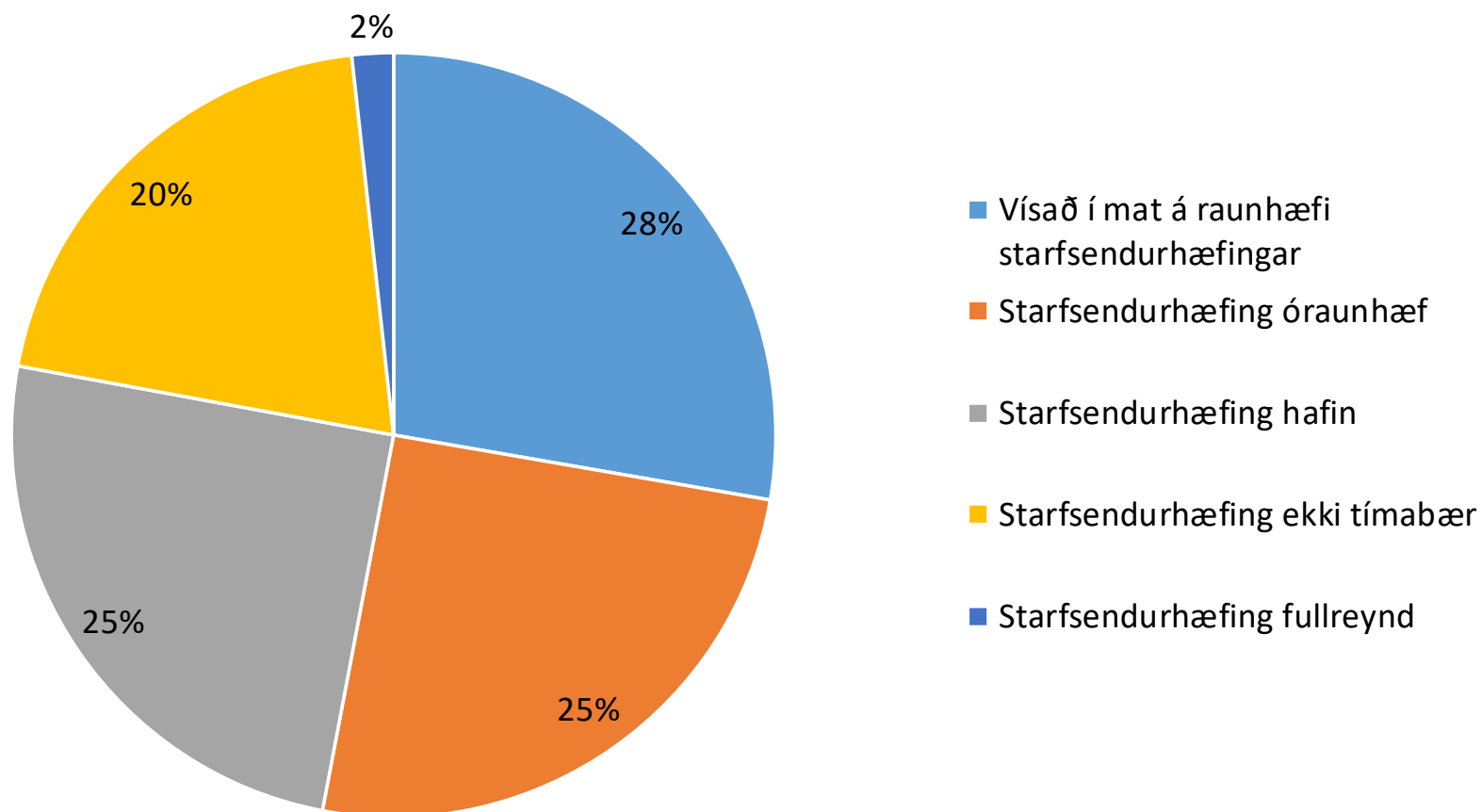
- Á síðasta ári var framlag lífeyrissjóðanna til VIRK um 1250 milljónir króna
- VIRK þarf að skila til lífeyrissjóða mun hærrí fjárhæð í formi sparnaðar vegna lægri örorkulífeyrisgreiðslna í framtíðinni
- Samstarf lífeyrissjóða og VIRK hefur verið í þróun en mikilvægt er að báðir aðilar vinni markvisst að sameiginlegri stefnu og framtíðarsýn til að unnt sé að ná árangri til framtíðar

Samstarf VIRK og lífeyrissjóða í dag

- Farið yfir nýjar umsóknir um örorkulífeyri og skil á gögnum
- Þverfaglegt teymi hjá VIRK fer yfir að meðaltali um 80 umsóknir á mánuði frá flestum stærri lífeyrissjóðum landsins og kemur niðurstöðum á framfæri í gegnum svokallaða lífeyrissjóðsgátt.
- Undanfarna 11 mánuði hefur þverfaglegt teymi VIRK farið yfir um 290 umsóknir um örorkulífeyri hjá Gildi lífeyrissjóði

Niðurstöður þverfaglegs teymis eftir skoðun á umsóknum um örorkulífeyri hjá Gildi lífeyrissjóði

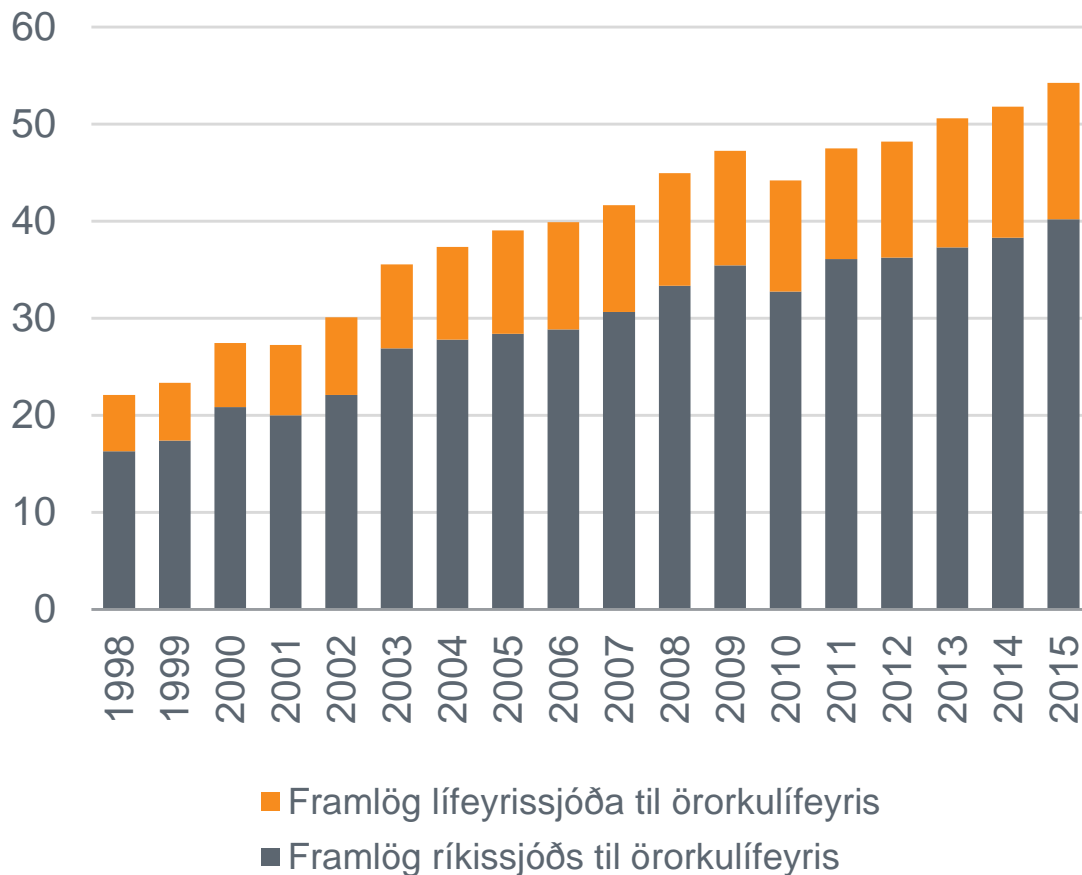

Staðan, orsakir, afleiðingar og kröfur í nýjum aðstæðum

Hvert er verkefnið?

Kostnaður vegna örorkulífeyris (ma.kr.)
- á föstu verðlagi september 2014

- 18 þús. einstaklingar á endurhæfingareða örorkulífeyri á árinu 2014
- Fjölgað um 10 þús. á síðustu 20 árum
- Um 12-1300 nýir einstaklingar fara á örorkulífeyri á hverju ári

Hvað veldur?

- Fjölmargar ástæður og flókið samspil ólíkra þátta þar sem oft reynist erfitt að greina orsakir og afleiðingar
- Hækkandi eftirlaunaaldur
- Tækniþróun og menntunarkröfur
- Mikil fjölgun einstaklinga sem glíma við geðræna sjúkdóma – geðræn vandamál eru stærsta ástæða örorku í flestum OECD ríkjum:
 - Aukin þekking og viðurkenning á geðrænum sjúkdómum
 - Breytt viðhorf til geðrænna sjúkdóma
 - Minni sveigjanleiki á vinnumarkaði?
 - Auknar greiningar

Samfélagslegar breytingar

- „*Helstu áhrifaþættir heilbrigðis og veikinda eru frekar háðir lífsstíl, félags- og menningarumhverfi og sálrænum (persónulegum) þáttum en líffræðilegu ástandi og hefðbundinni heilbrigðisþjónustu*“
- „*Vinna: áhrifamesta leiðin til að bæta vellíðan einstaklinga og fjölskyldna og byggja upp gott samfélag*“
- „*Hindranir fyrir því að fara (aftur) í vinnu eru fyrst og fremst sálfræðilegar, félagslegar, persónulegar og menningarlegar: ekki læknisfræðilegar*“
 - Úr fyrirlestri Sir Mansel Aylward á ársfundi VIRK 2013

Kröfur í nýjum aðstæðum.....

- Það er á ábyrgð hvers einstaklings að sjá fyrir sér með launuðu starfi en mikilvægt að einstaklingar fái aðstoð til sjálfshjálpar í erfiðum aðstæðum
- Tilvist sjúkdóma ekki nægjanlegt skilyrði fyrir fjarveru frá vinnumarkaði
- Gæta þarf þess að sjúkdómsvæða ekki erfiðar aðstæður einstaklinga
- Skýra þarf ábyrgð og hlutverk mismunandi aðila innan velferðarkerfisins – heildarsýn og stefnumótun nauðsynleg
- Við þurfum að breyta viðhorfum okkar til samhengis heilsubrests og vinnu og tryggja jafn vel rétt einstaklinga til vinnu eins og rétt til fjarveru frá vinnu vegna veikinda
- Flókið og illa samhæft framfærslukerfi getur komið í veg fyrir árangur í starfsendurhæfingu

Ábyrgð mismunandi aðila

Ábyrgð einstaklinga

- Stefna að aukinni þátttöku á vinnumarkaði
- Taki virkan þátt í starfsendurhæfingarþjónustu og leggi sig fram um að auka starfsgetu sína

Kerfið í heild sinni þarf að koma þessum skilaboðum á framfæri

Ábyrgð VIRK:

- Meta þörf á aðkomu VIRK
- Veita einstaklingsbundna starfsendurhæfingarpjónustu þar sem markmiðið er aukin þátttaka á vinnumarkaði
- Upplýsa lífeyrissjóði um stöðu mála og um framgang starfsendurhæfingar
- Meta starfsgetu einstaklinga eftir þörfum og óskum lífeyrissjóða
- Upplýsa lífeyrissjóði um starfsgetu og tímabil endurhæfingaráætlunar þannig að greiðslur til einstaklinga séu í takt við tímabil í starfsendurhæfingu og metna starfsgetu

Ábyrgð lífeyrissjóða

- Greiða örorkulífeyri/endurhæfingarlífeyri í samræmi við lög og samþykktir
- Upplýsa einstaklinga um afleiðingar þess að sinna ekki starfsendurhæfingu teljist hún raunhæf
- Sjá til þess að tímabil greiðslna sé í samræmi við starfsendurhæfingaráætlanir
- Taka mið af niðurstöðum formlegs og staðlaðs starfsgetumats hjá VIRK við ákvörðun örorkulífeyris

Ábyrgð fleiri aðila

- Heilbrigðiskerfið
- Tryggingastofnun ríkisins
- Vinnumálastofnun
- Sveitarfélög
- Velferðarráðuneytið
- Atvinnurekendur
- Stéttarfélög

Hlutverk og breytingar

Ef lífeyrissjóðir eru hluti af samfélagslegu kerfi og örorkulífeyri lífeyrissjóða byggist á mati á vinnugetu til framtíðar þá er mikilvægt:

- Að mat á starfsgetu og starfsgetumissi byggi ekki eingöngu á tilvist sjúkdóma heldur einnig á áhrifum þeirra á starfsgetu viðkomandi einstaklings
- Að félagslegar aðstæður og umhverfi einstaklinga hafi ekki áhrif á mat á vinnugetu þeirra
- Að setja skýr skilyrði um virka þátttöku einstaklinga í starfsendurhæfingarpjónustu og fylgja þeim eftir

Tækifæri og næstu skref

Tækifæri og næstu skref

- Hvernig ætla lífeyrissjóðir að nýta þær upplýsingar sem verða til ferlinu?
- Mikilvægt að skilgreina betur ferli mála
- Við ákvörðun um rétt til örorkulífeyris þá þarf m.a. að svara eftirfarandi spurningum:
 - Er starfsgeta til staðar þrátt fyrir tilvist sjúkdóma?
 - Er starfsendurhæfing fullreynd – hefur verið unnið markvisst með bæði hindranir og styrkleika viðkomandi einstaklings?
 - Hvar liggur hindrunin? Er hún þess eðlis að það sé hlutverk lífeyrissjóðsins að greiða viðkomandi framfærslu til lengri tíma?

Nauðsynlegar breytingar

- VIRK þarf að þróa þjónustu og upplýsingagjöf í takt við áherslur og kröfur lífeyrissjóða ásamt því að uppfylla skilyrði laga og reglna um persónuvernd
- Horfa þarf meira á starfsgetu en vangetu við mati á rétti til örorkulífeyris
- Samstarf VIRK og lífeyrissjóða þarf að verða nánara – skilgreina þarf sameiginleg markmið og leiðir
- Breytingar eru mjög mikilvægar en geta verið erfiðar og kalla oft á breytt vinnulag og áherslur

Vinum saman

“Damn, Toto! We’re back in Kansas!”